

Поведінкові індикатори - це стандарти поведінки, які спостерігаються в діях працівника, що володіє конкретною компетенцією.

Визначивши складові моделі компетенцій необхідно визначити рівні їх володінням, для того, щоб чітко розподілити компетенції за важливістю та методикою застосування відносно групи працівників (технічні виконавці, спеціалісти та керівники).

Найбільш доцільні кроки у створенні моделі компетенцій описано в технологічній схемі побудування прикладної моделі компетенцій:

Пріоритетними напрямками використання моделі компетенцій можуть бути:

- опис окремої робочої групи;
- вимога до займаної посади;
- оцінка персоналу;
- навчання, підготовка та перепідготовка персоналу.

Модель компетенцій надає можливість сформулювати ясну, чітку і зручну у використанні систему по управлінню персоналом: при підборі, навчанні, атестації, мотивації, плануванні кар'єри перспективних працівників, виявленні кадрового резерву і навіть при звільненні працівників.

Для подальшого вдосконалення вищої освіти, для підготовки кваліфікованих спеціалістів особливе значення придбаває створення уніфікованої бази даних компетенцій, визначення засобів створення компетенцій, формування методологічного апарату розробки компетенцій, визначення типів компетенцій та обґрунтування їх призначення; виділення рівнів компетенцій працівників, розроблення кластерів компетенцій, формування довідника компетенцій, розроблення шкал з оцінювання компетенцій.

Т.О. Дмитренко, д-р пед. наук, професор,
А.І. Прокопенко, канд. пед. наук, професор,

К.В. Яресько, канд. пед. наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди, м. Харків

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПАРАДИГМИ УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ

За умов необхідності формування творчої особистості, здатної адаптуватися до змін у різних сферах (економічній, екологічній, політичній, соціокультурній), і впливати на них, сукупність парадигм в освіті не може залишатися незмінною. Сучасні науковці розглядають сукупність парадигм: знанієва, культурологічна, технологічна, гумані-

стична, антропологічна, педоцентристська, дитиноцентристська. Вони спрямовані на розгляд педагогічної системи як складної ієрархічної структури (індивідуальна, групова, суспільна).

Дослідження показали, що педагогічна система – це багатовимірний об'єкт, який слід розглядати не тільки за вертикаллю, але й за горизонталлю (педагогічна система організації і управління діяльністю суб'єктів).

Педагогічна система організації включає колективи людей: суб'єкт організації – педагог, об'єкт організації (згуртування, заохочування, впорядкування) – учень. Між ними існують прямі та зворотні зв'язки. Засоби організації (цілі, педагогічні принципи, зміст навчання і виховання, методи, організаційні форми спільної діяльності) визначаються як результат оптимізації структури педагогічної системи (Ю.К. Бабанський).

Педагогічна система управління включає суб'єкта управління – педагога й об'єкта управління – діяльність учня. Між ними існують прямі і зворотні зв'язки; компоненти педагогічної системи є засобами управління.

Педагогічна система як система управління знаходиться в центрі уваги нового напрямку в педагогічній науці – управління в освіті; розглядають такі види управління: оперативне, перспективне, стратегічне (за часом), а також пряме, співуправління, самоуправління (за змістом). Їх поєднання дозволяє вирішити основне питання: перехід від прямого управління до співуправління і самоуправління.

Утілення парадигми управління в дослідження й оптимізацію процесів у педагогічній системі відбувається із застосуванням сукупності інваріантів (структурної схеми педагогічної системи, технології управління діяльністю учнів, системи засобів управління).

Аналіз показав, що парадигма управління в освіті ґрунтується на застосуванні таких підходів: системного (педагогічна система, технологія здійснення процесу як система етапів і відповідних засобів; сукупність взаємопов'язаних факторів і суперечностей як система тощо); культурологічного, що ґрунтується на аксіологічній, діяльнісній і діалогічній концепціях (проекування компонентів педагогічної системи як цінностей для суб'єктів; оптимальний вибір способів діяльності; забезпечення можливості здійснення діалогу між учасниками педагогічного процесу під час спільної продуктивної діяльності); факторного, який дозволяє виявити суперечності на всіх етапах педагогічного процесу, що виникають у результаті дії факторів (об'єктивного, суб'єктивного, особистісного, людського); кібернетичного, що вимагає розглядати педагогічну систему управління, в якій об'єктом управління виступає діяльність учнів, а суб'єктом – педагог.